UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3. Vtrum peccata veniali remittantur per aspersione[m] aquæ benedictæ, & tunsionem pectoris, & orationem dominicam, & alia huiusmodi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-72797

Visual Library

pria cauſa : ſed propria cauſa re-miſſionis peccatorum eſt gratia: non n.ex meritis propriis pecca ta hoīs remittuntur, unde dicitur Epheſ. 2. Deus qui diues eſt in miſericordia pp nimiam charitatem ſuam qua dilexit nos, & cum eſſemus mortui peccatis, conuiuificauit nos in Chriſto, cuius gratia ſaluati eſtis. ergo pec cata uenialia non remittuntur ſine gratiæ infuſione.

¶ 2 Præt. Peccata venialia nō re mittunt̄ ſine pęnitētia: ſed in pęnitentia infunditur gratia, ſicut & in alijs ſacr̄is nouæ legis. ergo peccata uenialia non remittuntur ſine gratiæ infuſione.

¶ 3 Præt. Peccatū ueniale maculā quandā aīę infert: ſed macu la nō aufertur niſi p gratiā, quæ eſt ſpiritualis aīæ decor. ergo vr̄ ꝙ peccata uenialia non dimittantur ſine gratiæ infuſione.

Sed contra eſt, ꝙ peccatū veniale adueniens, nō tollit gratiam, neq; ēt diminuit eā, ut in ſecunda parte habitū eſt. † ergo pari ratione ad hoc ꝙ peccatum ueniale remittatur, non requiritur nouæ gratiæ infuſio.

Respon. Dicendum, quòd vnumquodq; tollitur p ſuū oppoſitū. Peccatum aūt ueniale nō contrariatur habituali gratię uel charitati, ſed retardat actū eius, inquātum nimis inhæret homo bono creato, licet non contra Deum, ut in ſecunda parte habitum eſt.* & ideo ad hoc ꝙ pecca tum ueniale tollatur, non requiritur ꝙ infundatur aliqua habitualis gratia: ſed ſufficit aliquis motus gratiæ, uel charitatis ad eius remiſſionem. Quia tñ in habentibus uſum liberi arbitrii, in quibus ſolis poſſunt eſſe uenialia peccata, non cōtingit eſſe infuſionem gratiæ ſine actuali mo tu liberi arbitrij in Deum & in peccatum; iō quandocumq; de nouo gratia infunditur, peccata venialia remittuntur.

Ad primvm ergo dicendum, ꝙ ēt remiſſio peccatorum uenialium eſt effectus gratiæ, per actū ſcilicet quem de nouo elicit: nō autem per aliquid habituale de nouo animæ infuſum.

Ad secvndvm dicendum, ꝙ peccatū ueniale numquā remittitur ſine aliquali actu pœnitentiæ uirtutis, explicito. ſ. uel implicito, ut ſupra dictū eſt: † pōt tñ remitti peccatū ueniale ſine pęnitentiæ ſacr̄o, quod in abſolutione ſacerdotis formaliter perficitur, ut ſupradictū eſt.* & iō non ſequitur ꝙ ad remiſſionem

A uenialis peccati requiratur gratiæ infuſio: quæ licet ſit in quolibet ſacramento, non tamen eſt in quolibet actu uirtutis.

Ad tertivm dicendum, ꝙ ſicut in corpore contingit eſſe maculā dupliciter, uno modo per priuationem eius, quod requiritur ad decorē, puta debiti coloris aut debitæ proportionis membrorū, alio mō per ſuperinductionem alicuius impedientis decorem, puta luti aut puluc-B ris, ita ēt aīæ inducitur macula uno mō per priuationem decoris gratiæ per peccatum mortale, alio modo per inclinationem affectus inordinatā ad aliquid tē porale: & hoc fit per peccatū ueniale. & ideo ad tollendam maculam peccati mortalis requiritur infuſio gratiæ: ſed ad tollendam maculam uenialis peccati, requiritur aliquis actus procedens ex gratia, per quam remoueatur inordinata adhæſio ad rem temporalem.

1.ar. q. huius habere potes. Et propterea quæcunq; remiſsiua dñr pc̄tōrū uenialiū, ad dictā diſplicentiā conducunt, vt patet ēt inducendo per illa tria, quæ in 3. ar. numerantur remiſsiua uenialiū. nam in tertio ſubintelligitur diſplicentia uirtualis, in ſecundo diſplicentia formalis: in primo autem diſplicentia formalis cōiter vr̄, ſi gr̄a infunditur: aut uirtualis, ſi gratia augetur. ¶ Ex parte aūt effectus conſideratur primo remiſsio culpæ, & ſecundario remiſſio pęnæ. Et culpa quidē remittitur ſm Auctorem in tertio ad tertiū, tum uirtute alicuius ſatisfactionis, tum uirtute charitatis, cuius actus excitatur. quod ſic intelligo: per ſatisfactionē enim aliquā intelligo aliquem illorum actuum, quos pœnitentiæ uirtus Deo reddit pro recompenſatione peccati quoad culpam, puta diſplicentiam ſeu dolorē, confeſsionē interiorem, uel ſubiectionē, vel aliquid hmōi. nō enim tā exacta requiritur pœnitentia, in remiſsione culpæ uenialis, qualis de remiſsione mortalium ſuperius deſcripta ē. Pęnæ uero remiſsio iuxta quantitatē feruoris in litera eadem quantificatur ab Auctore, & bene : ita tñ ut per feruorem intelligas non ſolum feruorem actus eliciti a charitate, ſed etiam actus imperati ab eadem, puta diſplicentiæ, ſeu deteſtationis peccati: iuxta feruorē ſiquidem alterius eorum, quicūq; ſit ille, plus uel minus remittit̄ pęna uenialium. ¶ Ad obiectionē in oppoſitum, dr̄ ꝙ ex litera non ſequitur id quod obiiciendo infertur : ſed ſolummō ꝙ deteſtatio peccati & actus charitatis interuenientes in infuſione gratiæ, delent uenialia. Conſtat aūt ꝙ deteſtatio quæ aſſequitur infuſionē gratiæ, non eſt qualiſcumq; deteſtatio : ſed talis & tanta ut diuinæ mereatur pręſentiā gratiæ. Et ſimiliter actus charitatis ſeu fidei formatæ in Deum, non eſt quicūq; charitatis actus, ſed ex tali ac tanto conatu proueniens, ut diuinę adſit infuſio gratiæ: in hmōi. n. deteſtatione peccati & motu in Deū, interuenit ſaltē uirtualiter deteſtatio & uenialium grauiorum, quę diſpoſuerunt ad mortalia, & uenialium, q̄ impedierunt acceſſum ad hāc mutationē dexteræ Excelſi. & cōiter interuenire ēt vr̄ dolor de offenſa Dei in cōi, in quo clauditur deteſtatio uenialium in genere. raro. n. uel numquam accidere videtur, accedentibus ad ſacramenta, ut doleāt præciſe de mortali pc̄tō, cōiter. n. in cōi peccatorū dolor occurrit.

C

Articvlvs III.

Vtrum venialia peccata remittantur per aſperſionem aquę benedictæ & cætera huiuſmodi.

AD tertivm ſic proceditur. Vr̄ ꝙ uenialia peccata non remittantur per aſperſionē aquæ benedictæ, & epiſcopalē benedictionem, & alia hmoi. Peccata. n. uenialia non remittuntur ſine pęnitentia, ut dictū eſt: † ſed pęnitentia per ſe ſufficit ad remiſſionem uenialium peccatorum. ergo iſta nihil operantur ad huiuſmodi remiſſionem. [Sup. q. 65. ar. 1. ad 6. & 8. & q. 83. art. ad & 4. diſt. 16. q. 2. art. 2. q. 4. & di. 17. q. 3. ar. 3. q. 3. & diſt. 21. q. 2. art. 1. & 2. & mal. q. 7. ar. 12.]

¶ 2 Præt. Quodlibet iſtorū eandē relationē habet ad unū pm̄ ueniale, & ad oīa. Si ergo per aliquod iſtorū remittitur aliquod peccatum ueniale, ſequitur, ꝙ pari ratione remittantur oīa: & ita per unam D tunſionē pectoris, uel per unam aſperſionem aquę benedictæ, redderetur hō immunis ab omnibus peccatis uenialibus, quod uidetur inconueniens. [Art. 1. huius quæſt.]

¶ 3 Præt. Peccata uenialia inducunt reatum alicu ius pęnæ, licet temporalis: dicitur enim 1. Cor. 3. de eo qui ſuperædificat lignum, fęnum, & ſtipulam, ꝙ ſaluus erit, ſic tamen quaſi per ignem: ſed huiuſmodi, per quę dicitur peccatum ueniale dimitti, uel nullam uel minimam pęnam in ſe habent. ergo non ſufficiunt ad plenam remiſsionem uenialium peccatorum.

Sed contra eſt, quod † Aug. dicit in lib. de Pęnitentia, quòd pro leuibus peccatis pectora noſtra tundimus, & dicimus, Dimitte nobis debita noſtra. & ita uidetur quòd tunſio pectoris & oratio E dominica cauſent remiſsionem uenialium peccatorum. & eadem ratio uidetur eſſe de aliis. [In li. de medicina pęniten. 2. to.]

Respon. dicendum, ꝙ (ſicut dictum eſt †) ad remiſsionē uenialis peccati nō requiritur nouę gratię infuſio, ſed ſufficit aliquis actus procedens ex gratia, quo aliquis deteſtetur peccatum ueniale uel explicite, uel ſaltem implicite : ſicut cū aliquis feruenter mouetur in Deum. & iō triplici ratione aliqua cauſant remiſsionem uenialium peccatorum. Vno mō, inquantū in eis infunditur gratia : quia p infuſionē gratię tolluntur uenialia peccata, ut ſupra dictum eſt.* & hoc mō per euchariſtiam & extremam unctionem, & uniuerſaliter per omnia ſa- [Art. 2. huius quæſt.]

F cramēta noue legis, in quibus confertur gratia, peccata venialia remittuntur. ſecundo, inquantū ſunt cum aliquo motu deteſtationis peccatorū. & hoc modo confeſſio generalis, tunſio pectoris, & oratio dominica, operantur ad remiſſionē uenialium peccatorum. nam in oratione dominica petimus, Dimitte nobis debita noſtra. tertio mō, inquātum ſunt cū aliquo motu reuerentiæ in Deū, & ad res diuinas. & hoc mō, benedictio epiſcopalis, aſperſio aquæ benedictæ, quælibet ſacramētalis vnctio, oratio in eccleſia dedicata, & ſi aliqua alia ſunt hmōi, operantur ad remiſſionem uenialiū peccatorum.

Ad primvm ergo dicendum, ꝙ oīa iſta cauſant remiſſionē peccatorum uenialium, inquantum inclinant animam ad motum pœnitentiæ, qui eſt de-
G teſtatio peccatorum, uel implicite, uel explicite.

Ad secvndvm dicendum, quòd omnia iſta quantum eſt de ſe, operantur ad remiſſionem omnium peccatorum uenialium: poteſt tamen impediri remiſſio, quantum ad aliqua peccata uenialia, quibus mens actualiter inhæret: ſicut & per fictionem interdum impeditur effectus baptiſmi.

Ad tertivm dicendū, ꝙ p prædicta tolluntur quidem peccata uenialia quantum ad culpam, tum virtute alicuius ſatisfactionis, tū ēt uirtute charitatis, cuius motus per prædicta excitatur. Non aūt per quodlibet prædictorū ſemper tollitur totus reatus pœnæ: quia ſic qui eſſet omnino immunis a pecca-
H to mortali, aſperſus aqua benedicta, ſtatim euolaret: ſed reatus pœnæ remittitur per prædicta ſm modū feruoris in Deum, qui per prædicta excitatur, quandoque magis, quandoque autem minus.

Articvlvs IIII.

Vtrum ueniale peccatum poſſit remitti ſine mortali.

Ad qvartvm ſic proceditur. Vr̄ ꝙ ueniale peccatum poſſit remitti ſine mortali: quia ſuper illud Ioan. 8. Qui ſine peccato eſt ueſtrum, primus in illam lapidem mittat, dicit quædam glo. ꝙ omnes illi erant in pecca-
I to mortali: uenialia enim eis dimittebantur per cæremonias. ergo ueniale peccatum poteſt remitti ſine mortali.

¶ 2 Prǣt. Ad remiſsionem peccati venialis non requiritur gratiæ infuſio, requiritur autem ad remiſsionem mortalis. ergo veniale peccatum poteſt remitti ſine mortali.

¶ 3 Præt. Plus diſtat peccatum ueniale a mortali, quàm ab alio ueniali: ſed unum ueniale poteſt dimitti ſine alio, ut dictum eſt †.
K ergo ueniale poteſt dimitti ſine mortali.

Sed contra eſt, qđ dr̄ Mat. 5. Amen dico tibi; non exies inde (.ſ. ex carcere, in quem intruditur hō pro peccato mortali) donec reddas nouiſsimū quadrantem: per quē ſignificatur veniale peccatum. ergo ueniale peccatū non remittitur ſine mortali.

Respon. Dicendum, ꝙ, ſicut ſupra dictum eſt †, remiſsio culpæ cuiuſcumq; nūquam fit niſi per virtutem gratiæ: quia ut Apoſto. dicit Rom. 4. ad gratiam Dei pertinet, ꝙ Deus alicui non imputet peccatum, quod gl. ibi exponit de ueniali. * Ille autem qui eſt in peccato mortali, caret gratia Dei. Vnde nullum ueniale ſibi remittitur

Ad primvm ergo dicendum, quòd uenialia ibi dicuntur irregularitates ſiue immūditię, quas contrahebant ſecundum legem.

Ad secvndvm dicendum, ꝙ licet ad remiſsionem peccati venialis nō requirat̄ noua infuſio habitualis gr̄ę, requiritur tn̄ aliquis gratiæ actus, qui non poteſt eſſe in eo, qui ſubiacet peccato mortali.

Ad tertivm dicēdum, quòd peccatum ueniale non excludit omnem actum gratiæ, per quē poſſunt omnia peccata uenialia dimitti: ſed peccatū mortale excludit totaliter habitum gratiæ, ſine quo nullum peccatū mortale uel ueniale remittitur. & iō non eſt ſimilis ratio.

QVAESTIO LXXXVIII.

De reditu peccatorum per pęnitentiam dimiſſorum, in quatuor articulos diuiſa.

Deinde conſiderandum eſt de reditu peccatorū per pęnitentiam dimiſſorum.

Et Circa hoc quæruntur quatuor.

¶ Primò, Vtrum peccata per pęnitentiam dimiſſa, redeant ſimpliciter per ſequens peccatum.

¶ Secundò, Vtrum aliquo modo per ingratitudinem redeant ſpecialius ſecundum quædam peccata.

¶ Tertiò, Vtrum peccata redeāt in ęquali reatu.

¶ Quartò, Vtrum illa ingratitudo, per quam redeunt, ſit ſpeciale peccatum.

Articvlvs primvs.

Vtrum peccata dimiſſa redeant per ſequens peccatum.

Ad primvm ſic proceditur. Videtur ꝙ peccata dimiſſa, redeant per ſequens peccatum. Dicit. n. † Auguſtinus in libro de baptiſmo: Redire dimiſſa peccata, ubi fraterna charitas non eſt, apertiſsime Dominus in euāgelio docet in illo ſeruo, a quo dimiſſum debitum dn̄s repetijt, eo quòd ille cōſeruo ſuo debitum nollet dimittere: ſed fraterna charitas tollitur, per quodli-

¶ Super Quæſtionis octuageſimæ octauæ Articulum quartum.

In articu. 4. in corpore aduerte rationem mouentem Auctorem non ſe tenere ex parte pęnæ, ſed ex parte culpæ, quia ſcilicet nulla culpa a Deo remittitur, niſi per uirtutem gratiæ. quod ſi Duran. aduertere voluiſset, aut ſoluiſset hanc rationem, aut ceſsaſset ab obiiciendo. ipſe enim in 4. ſent. diſt. 16. quæſt. 1. articu. 2. contra hanc doctrinam obijcit tripliciter.

Infr. quæ. 90. art. 4. ad 3. Et 4. di. 16. q. 2. artic. 1. q. 2. & 3.

¶ Primo, quia culpa venialis conſiſtit in deordinatione voluntatis, quæ tollitur per debitam diſplicentiam eius, quod in debite placuit.

Art. præced. ad 2. & quæ. præce. ar. 3.

¶ Secūdo, quia puer non baptizatus in originali exiſtēs peccato, quando uenit ad etatem, poteſt primo peccare venialiter, & ſtatim mori. Et tunc proceditur, an punietur pœna æterna pro peccato ueniali, an pęna temporali &c.

Q. præced. arti. 6. & q. 86. art. 3.

¶ Tertio, per opera bona facta extra charitatem poteſt aliquis ſecundum omnes mereri de congruo aliquod bonū temporale. ergo expiationem pœnæ tēporalis debitæ peccato ueniali.

¶ Ad hęc facile dicitur, quòd culpa peccati uenialis non tollit ſolummodo rectitudinem actus voluntarii, ſed etiam ordinem ad actualem dilectionem Dei: eſt enim impeditiuum feruoris charitatis, & ex hac parte habet rationem cuiuſdam offenſæ Dei. Et propterea dato, quod ſiſtens in peccato mortali poſsit reparare rectitudinem uenialis peccati (puta, quia ex mendace iocoſe uel officioſe, habituatus eſt ad ueritatem dicendam etiam iocoſe & officioſe) non propterea remiſsionem conſecutus eſt præteritæ culpæ, qua aliquo modo Deum offendit, quoniam nulla offenſa ſine gratia a Deo dimittitur. Nec diſplicentia illa quæ in hoc ponitur, ſufficit ad remiſsionem culpæ: quia non eſt Deo accepta, ſine gratia, ut in litera dr̄ ex Pſal. & Apoſtolo & gl. Beatus uir, cui non imputauit dominus peccatum &c.

Glo. interlinearis ibid. ſuper illud Beatus cui non imputauit Dominus peccatum.

¶ Ad ſecundum dr̄, quòd ſi caſus accideret, & peccatum illud ueniale æternaliter puniretur per accidens, hoc eſt ratione ſtatus, quia eſset in ſtatu, in quo ſemper maneret culpa: manente autem culpa in æternum, debet etiam pęna eſse æterna, ut ipſemet Duran. in eodem lib. approbat.

Ad tertium dr̄, ꝙ quicquid ſit de pœna, negandum eſt ꝙ per bona opera facta extra charitatem poſſit aliquis mereri de congruo remiſsionē culpæ, & propterea argumentum non militat contra præſentē doctrinam.

Infr. art. 2. & 3. cor. & 4. diſt. 22. q. 1. art. 1.

Lib. 1. de baptiſmo, contra donatiſ. c. 12. in medio to. 7.

¶ Super Quæſtio. 88. Artic. primum.

In articu. 1. qu. 88. circa illud, homo ſecundo peccans, ex hoc ipſo videtur grauius